

Pytanie klienta: **Mój ojciec zmarł. W czasie postępowania spadkowego, dowiedziałem się, że sporządził testament, na podstawie którego cały majątek odziedziczyła siostra ojca. Czy mam szansę otrzymać część spadku?**

Jedną z podstawowych zasad prawa spadkowego jest swoboda testowania. Wyraża się ona w uprawnieniu spadkodawcy do swobodnego rozporządzania własnym majątkiem na wypadek śmierci, czyli możliwości odstąpienia przez spadkodawcę od ustawowego porządku dziedziczenia i sporządzenia testamentu, w którym do dziedziczenia może powołać dowolne osoby bądź osobę. Ponadto osoba powołana do dziedziczenia na podstawie testamentu nie musi należeć do rodziny. Może to doprowadzić do sytuacji, w której ustawowi spadkobiercy zostaną wyłączeni z dziedziczenia, a tym samym nie otrzymają spadku.

Mając na uwadze interes najbliższej rodziny tj. zstępnych, małżonków, oraz rodziców spadkodawcy, ustawodawca zamieścił w kodeksie cywilnym regulację mającą chronić interes najbliższych. **Zachowek**, bo o nim mowa, jest instytucją prawa cywilnego, mającą zapobiec sytuacjom, gdy spadkodawca dokonał krzywdzącego, dla najbliższej rodziny, rozporządzenia swoim majątkiem. W polskim systemie prawnym, zachowek, występuje jako **roszczenie pieniężne przeciwko spadkobiercy**. Oznacza to, że uprawniony do zachowku nie może żądać wydania mu określonej rzeczy, a wyłącznie określonej sumy pieniężnej – art. 991 § 2 kodeksu cywilnego.

Zachowek, **przysługuje wstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy**, którzy zostaliby powołani do spadku w drodze dziedziczenia ustawowego – art. 991 § 1 k.c. Co do zasady, wysokość zachowku stanowi wartość połowy udziału jaki potencjalny spadkobierca by otrzymał, gdyby doszło do dziedziczenia ustawowego. Natomiast, gdy uprawniony do zachowku jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni wysokość zachowku stanowi dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym- art. 991 § 1 k.c. Należy mieć na uwadze sposób obliczania udziału spadkowego. Zgodnie z art. 992 k.c. przy jego obliczaniu, uwzględnia się także spadkobierców niegodnych oraz spadkobierców, którzy spadek odrzucili, natomiast nie uwzględnia się spadkobierców, którzy zrzekli się dziedziczenia albo zostali wydziedziczeni.

Ustalając wysokość zachowku, należy obliczyć czystą wartość spadku, powiększoną o zapisy windykacyjne i darowizny (zgodnie z zasadami art. 994 – 977 k.c.), czyli tzw. substrat zachowku. W tym celu należy od wartości aktywów spadku odjąć długi spadkowe, a następnie dodać wartość ewentualnych zapisów windykacyjnych i darowizn. Otrzymaoną kwotę należy pomnożyć przez udział w spadku jaki przypadłby uprawnionemu a następnie pomnożyć, zgodnie z art. 991 § 1 k.c., przez 1/2 lub 2/3. Otrzymaona kwota stanowi wartość zachowku.

Podsumowując, spadkobiercy ustawowemu, który nie otrzymał przysługującej mu części spadku przysługuje zachówek. Jest to roszczenie pieniężne, które przysługuje uprawnionemu przeciwko spadkobiercy. Zachówek stanowi 1/2 lub 2/3 wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł, gdyby został powołany do dziedziczenia na podstawie przepisów kodeksu cywilnego. Roszczenie o zachówek **przedawnia** się z upływem 5 lat liczonych od chwili ogłoszenia testamentu - art. 1007 § 1 kc.